

6. Ляхно О. Підпільна видавнича діяльність як прояв опозиційності Спільки Церков євангельських християн-баптистів / О. П. Ляхно // Наука. Релігія. Суспільство. — 2007. — № 2. — С. 45–51.
7. Лещук И. Экология духа / Иван Лещук. — Одесса : Христианское просвещение, 1998. — 290 с.
8. Мак-Люэн М. Галактика Гутенберга: Сотворение человека печатной культуры / Маршалл Мак-Люэн. — К. : Ника-Центр, 2003. — 432 с.
9. Максимов М.: «Христианское телевидение — инструмент в Божьих руках» / Максим Максимов // Перспектива. — 2005. — № 3. — С. 38–40.
10. Машницька І. Вплив телебачення на дітей / Інна Машницька // Вісник правди. — 2007. — № 5. — С. 20.
11. Назаркіна О. Протестантські конфесії України в 90-ті роки ХХ ст.: баптистські та п'ятидесятницькі течії / Назаркіна Олена Іванівна : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Донецьк. нац. ун-т. — Донецьк, 2003. — 221 арк.
12. Паулин Дж. Библиейская истина в современном мире / Джон Паулин. — Заокский : Источник жизни, 2001. — 256 с.
13. Савласьев А. Интернет : страхи и подозрения [Электронный ресурс] / Александр Савласьев // Предвестник. — 1997. — № 1. — Режим доступа : <http://www.forerunner.com/russian/1-97/internet.htm>
14. Слис О. Соціально-політичні і соціокультурні імплікації пізнього протестантизму в процесі трансформації українського суспільства : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11. / Слис Ольга Анатоліївна. — К., 2008. — 219 арк.
15. Уоллис С. Из славы в славу [Электронный ресурс] / Стивен Уоллис // Твоя Библия. — Режим доступа: <http://www.bible.com.ua/lib/go.php?id=428>
16. Черенков М. Культура влиятельного меньшинства / Михаил Черенков. — Симферополь : ДИАЙПИ, 2010. — 204 с.
17. Шарий А. Страна, не познавшая Бруно [Электронный ресурс] / Анатолий Шарий // from-ua.com. — Режим доступа: <http://from-ua.com.ua/kio/bc75fdf016079.html>
18. Henrich D. Internet evangelism in the 21st century : A reader / Daniel Henrich. — Handclasp International, 2007. — 267 p.

Надійшла до редколегії 20.12.2010 р.

УДК: 021.2

В. П. ЖУКОВА

ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ НАУК БЕЗПЕЧНОГО ІСНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ДІЯЛЬНІСНОГО СЕРЕДОВИЩА БІБЛІОТЕКИ

Розглянуто еволюціонування наук, які забезпечують безпечно існування професійно-діяльнісного середовища бібліотек і зміни поглядів на професійно-діяльнісні константи умов праці в аспекті гуманізації й проблем безпеки людини в процесі трудової діяльності.

Ключові слова: бібліотека, професійно-діяльнісне середовище, безпека професійно-діяльнісного середовища.

Рассмотрено эволюционирование наук, обеспечивающих безопасное существование профессионально-деятельностной среды библиотек, а также изменение взглядов на профессионально-деятельностные константы условий труда в аспекте гуманизации и проблем безопасности человека в ходе трудовой деятельности.

Ключевые слова: библиотека, профессионально-деятельностная среда, безопасность профессионально-деятельностной среды.

Reviewed science evolve, providing a safe existence of professional-functional environment of libraries, and also changes views to professional-functional constant of work conditions, in the aspect of humanizing and human security in the course of work activity.

Key words: library, the professional-functional environment, the safety of the professional-functional environment.

Аналіз трансформації системи управління виробництвом у передових країнах засвідчує, що екзистенціальні потреби буття людини, зокрема безпека власного існування, стабільність життєзабезпечення, впевненість у майбутньому, прагнення уникнути загроз, а також гарантія зайнятості, стають ознаками організації праці в соціальних підсистемах. Кардинальні зміни поглядів на професійно-діяльнісні константи умов праці, які передбачають перехід до впровадження ідей гуманізму й проблем безпеки людини в процесі трудової діяльності, еволюціонували протягом століть. Поступово виникли нові міжгалузеві науки, які вивчають безпеку існування в середовищі.

Метою статті є дослідження еволюціонування наук, які забезпечують безпечне існування професійно-діяльнісного середовища (ПДС) бібліотеки.

Критерії проблемно-об'єктивного поля ПДС пов'язані з гігієною праці, джерела якої зародилися в історії розвитку людства. Гіппократ рекомендував лікареві, який з'ясовує природу захворювання, поцікавитись у хворого, де він працює. В епоху Ренесансу особлива увага приділялась професійній гігієні. Перший документ, що стосується цієї проблеми, це науковий трактат італійського лікаря Рамаццині про хвороби ремісників 1700 р. Німецький учений Макс Петтенкофер (1818–1901), котрого вважають засновником гігієни праці, стверджував, що дослідник не може задовольнитися тільки знанням фізіології людини: йому необхідно дослідити фізіологію зовнішнього середовища. Саме М. Петтенкофер обґрунтував вплив зовнішніх чинників на організм людини. Гігієна праці вивчає вплив на організм людини трудової діяльності та виробничого середовища, розробляє гігієнічні нормативи і заходи, спрямовані на оздоровлення умов праці, запобігання загальним і професійним хворобам. Серед головних питань, що стосуються гігієни праці, можна назвати боротьбу з утомою, раціоналізацію процесів праці, режимів праці та відпочинку, визначення оптимального навантаження,

запобігання впливу шкідливих хімічних речовин, фізичних чинників тощо. Зазвичай умови праці характеризуються поєднанням різноманітних чинників, які формуються елементами виробничого середовища та негативно впливають на здоров'я і працездатність людини [9].

Починаючи з другої половини XIX ст., у загальному бібліотекознавстві безпека ПДС розглядається в аспекті фізіології праці. Її розвиток пов'язаний з іменами А. Морсо (Італія), Ж. Амара, Г. Вернона (Франція), Н. Цунтца (Австрія), А. Гілла (Англія). Російський фізіолог І. М. Сеченов науково обґрунтував тривалість робочого часу, дослідив роль нервової системи у трудовому процесі, досліджував проблеми стомлення. Питання фізіології праці в Україні вивчали Г. В. Фольборт, М. В. Лейник, Н. К. Вітте. Дослідження проблем фізіології праці здійснюються безпосередньо під час праці та передбачають: хронометраж процесів праці та відпочинку, реєстрацію біологічних потенціалів серця та скорочень м'язів, біоритмів мозку, ритмів дихання, швидкості рухових реакцій, чутливості шкіри тощо. Сучасними проблемами фізіології праці є діагностування та прогноз працездатності, напруженості та втоми, вивчення фізіологічних механізмів навчання й адаптації до праці з метою розробки фізіологічних принципів та критеріїв створення раціональних режимів праці і відпочинку, професійної орієнтації та відбору. Їхнє вирішення спрямоване на збереження здоров'я та забезпечення високої ефективності праці [9].

Наукова організація праці в бібліотеці охоплює організаційні, педагогічні, технічні й інші заходи, спрямовані на систематичне впровадження досягнень науки та передового досвіду у виробничу діяльність з метою поліпшення роботи бібліотеки. Питання наукової організації праці, а також нормування праці в бібліотеці активно вивчали вчені Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна. Зокрема, А. М. Ванєєв, В. Г. Горелов, Л. В. Ковальонко, Н. О. Смирнова вважають розвиток наукової організації праці постійним процесом, який надає можливість удосконалювати розвиток бібліотекознавчої галузі, є засобом підвищення ефективності праці та створення необхідних умов, які забезпечують збереження здоров'я, і стійкої працездатності персоналу бібліотек [7]. Значну увагу приділяв означеному питанню Л. З. Амлінський. Так, він порушив проблему, що стосувалася бібліотечних технологій, збереження фондів, механізації й автоматизації та окремих бібліотечних процесів на підґрунті планування бібліотечних споруд та їхнього технічного оснащення. Наразі в Україні ця проблема також привертає значну увагу. Зокрема В. Г. Дригайло зауважує, що сучасний стан організації праці в бібліотеках потребує ретельної розробки системи цілей і принципів наукової організації праці. Це тим важливіше, що об'єктом наукової організації праці бібліотекаря є його праця в цілому. Винайдення, розробка і запровадження раціональних форм роботи в сучасних умовах діяльності бібліотек потребують удосконалення, оптимізації її технологічних функцій на основі раціоналізації засобів і методів праці,

використання новітніх інформаційних технологій та технічних засобів тощо. Наразі очікує вирішення нагальна проблема щодо вдосконалення робочих місць, умов праці та відпочинку, нормування праці, системи раціональних форм і методів матеріальних та моральних стимулів до праці, організації, добору кадрів відповідної кваліфікації, зміцнення дисципліни, розвитку творчого ставлення до праці. Потреба в науковій організації праці існуватиме стільки, скільки існуватиме праця [4].

Із розвитком суспільного виробництва виникає потреба в самостійній науці — соціології праці, котра вивчає соціальні закономірності взаємодії працівників певної організації, засобів виробництва і предметів праці (системи «людина — техніка», «людина — інструмент», «людина — машина» тощо), а також механізми дії та форми проявів цих закономірностей у діяльності виробничих колективів та особистості. Соціологія праці розглядає виробничу діяльність як первинне явище, а світогляд працівника — як вторинне. Вона досліджує соціальні явища, котрі впливають на перебіг процесів, причому вивчає їх у взаємозв'язку та взаємозалежності між ними з філософських позицій — як єдність і боротьбу протилежностей. Досконале вивчення цих проблем сприяло запровадженню до наукового обігу терміна «наукова організація праці». Ця дефініція означає безперервний процес удосконалення організації праці, котрий базується на досягненнях науки і техніки, передового досвіду та запроваджуються у виробництво, що дозволяє об'єднати техніку та працю людей, використовуючи їх у єдиному виробничому процесі та забезпечуючи підвищення продуктивності праці, а також збереження здоров'я людини.

У 60–70-ті рр. ХХ ст. у бібліотечній галузі почали приділяти увагу охороні праці, яка ґрунтується на безпеці життєдіяльності (БЖД) (друга половина ХХ ст.) та досліджує проблеми безпечного перебування людини в довіллі під час виконання нею різних видів діяльності, зокрема трудової. Суміжною з нею наукою є безпека виробничих процесів, яка застосовує: передові технології виробництва й необхідне для обслуговування виробниче обладнання; будівництво й утримання споруд і будівель відповідно до вимог будівельних норм і правил; раціональну організацію робочих місць і місць відпочинку та правильне розміщення обладнання; професійний відбір і навчання працівників уміннь застосовувати необхідні засоби захисту та функціонування санітарно-побутових приміщень; здійснення медично-профілактичних заходів; створення необхідної технічної документації на всі види робіт та їх відповідність вимогам стандартів безпеки праці; постійний контроль за дотриманням вимог безпеки. Отже, «безпека людини» є поняттям, яке стосується сутності людського життя та сфери її діяльності. Знання правил, які допомагають убезпечити життєдіяльність людини, створюють можливості для розширення психологічного кола самозахисту особистості, задовольняти свої потреби, спрямовані на піклування про себе, отримувати задоволення від професійної діяльності та життя в цілому, що є

гарантією не тільки безпеки особистості, але й виробництва, суспільства та людства в цілому [2].

Однією із категорій БЖД є якість життя. Наприкінці 50-х рр. XX ст. Д. Рісман та Дж. Глебрейт увели до наукового обігу визначення «якість життя». У 70-х рр. якість життя розглядали вчені та практики в різних галузевих дослідженнях. Складовими якості життя вважають: оточуюче середовище, здоров'я, добробут і стабільний розвиток суспільства, психологічну рівновагу, персональне зростання та майстерність, задоволеність життям. Поняття «якість життя» допомагає правильно оцінити пріоритети розвитку, а на державному рівні — дослідити пріоритети економічного та соціального розвитку, визначаючи потреби щодо рівня життя та створення можливостей для реалізації цих потреб.

Складовою поняття «якість життя» є дефініція «якість трудового життя». Це визначення запровадив до науки та досліджував Л. Девіс. У більшості досліджень якість виробничого процесу визначали як взаємовідносини працівника та виробничого оточення. Сучасна теорія безпеки оперує категоріями суспільних цінностей, які, у свою чергу, залежать від морально-етичних норм, які сповідує суспільство. Такий підхід ідентифікується, тобто визнається як тотожний з теорією консеквентіалізму (результат, наслідок), яка підпорядковується трьом категоріям: етичному егоїзму (будь-яка дія є морально виправданою, якщо її позитивні наслідки переважають над негативними з точки зору особи, яка здійснює конкретні дії); етичний альтруїзм (будь-яка дія є морально виправданою, якщо її позитивні наслідки переважають над негативними для більшості, а не для особи, котра здійснювала конкретні дії); утилітаризм (будь-яка дія є морально оправданою, якщо її позитивні наслідки переважають над негативними для більшості). Будь-яка з цих категорій являє собою спосіб заспокоїти совість суспільства за допомогою заміни моральних категорій поняттями корисності здійснених дій. Іншою парадигмою з точки зору нормування ризику є телеологія. Телеологізм називає доцільність перетворення об'єкта для надання йому конкретної мети — безпеки. Згідно з телеологічною доктриною, належність цільової причини характеризує не тільки людську діяльність, але й результати цієї діяльності. З точки зору морального телеологізму об'єкт створюється для того, щоб бути безпечним в аспекті сучасних можливостей суб'єкта. Таким чином, принцип нормування безпеки є морально виправданим. Іншими словами, ризик має бути настільки низьким, наскільки це дозволяє рівень матеріально-технічної бази [12].

Етична точка зору, яка існує в сучасному суспільстві щодо безпеки, базується на теоріях, котрі не заперечують одна одну: консеквентіалізм, який передбачає водночас аналіз вигоди та збитків, і телеологізм, який передбачає можливу мінімізацію ризиків, встановлюючи вимоги щодо безпеки в технічних регламентах з урахуванням ризику завданої шкоди. Управлінські структури фактично дають згоду на деяку кількість фатальних результатів, нещасних випадків, завдану шкоду, але в дер-

жаві не сформовані захисні та компенсаційні механізми, спрямовані на зниження негативних наслідків [1].

Безпека може розглядатись як відсутність загрози життю людини, можливість запобігання погіршенню умов праці. Вона має тенденцію розвиватись у двох напрямках: безпека стосовно людини — пряма безпека; безпека результатів діяльності людини — опосередкована безпека, яка реалізується через вплив результатів діяльності на оточуюче середовище. Чинники середовища завжди існують у режимі безпека/небезпека.

Одним із напрямів вивчення безпеки виробничих процесів є система «машина — людина» (технологічний процес) як утілення передових прийомів і засобів збереження життя та здоров'я в процесі праці. Він виявляється в ергономіці — галузі знань про раціональну облаштованість робочих місць. Термін «ергономіка» означає «закон праці». Його ввів до наукового обігу в 1857 р. В. Ястшембовський. Ергономіка базується на таких принципах: «працювати, не втомлюватися і бути здоровим». В аспекті охорони праці це сприяє усуненню багатьох передумов щодо виникнення небезпек і ризиків і, як наслідок, — нещасних випадків. Ергономіка орієнтується на вирішення практичних завдань на виробництві, зокрема підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Жодна людина не може виконувати свої функції постійно і безпомилково, існуючі загальні рекомендації можуть не влаштувати конкретну інформаційну галузь, а для конкретних бібліотек вони можуть мати свою специфіку. Тому знання фахівців мають бути системними, а вміння — передбачити здатність до адаптації в умовах ПДС, які швидко змінюються відповідно до розвитку інформаційного суспільства. Питання ергономіки в ПДС бібліотеки пов'язані з композиційно-планувальними рішеннями будівель, конструюванням бібліотечних меблів, їхнього розміщення з позиції облаштування комфортних робочих місць, а також установа сучасної бібліотечної техніки. При цьому необхідно зважати на реальні явища і процеси, прагнути до їх оптимізації як цілісної системи, де існують різні чинники: економічні (зростання ефективності праці й економія ресурсів), психофізіологічні (збереження працездатності та здоров'я людини) та соціальні (привабливість праці та розвиток особистості) [9; 12].

За умов комп'ютеризації бібліотек, а також інноваційного розвитку бібліотечного виробництва посилюється роль людського чинника в оптимізації взаємовідносин із ПДС. Поняття «людський чинник» містить такі елементи: поведінку людини й її працездатність; прийняття рішень та інші пізнавальні процеси; проектування; компонування обладнання на робочому місці; інформаційні технології; плани та документацію; вдосконалення професійного відбору та підготовки персоналу. Сучасне розуміння людського чинника є частиною поняття «ергономіка» Слід зауважити, що ефективність і комфортність ПДС (як складової ергономіки), у свою чергу, залежать від її третьої компоненти (мети) — безпеки [8].

Найвідомішими теоріями кадрового менеджменту є: наукова організація праці, за Ф. Тейлором, спрямована на раціоналізацію; ефективне управління, за А. Файолем; людських відносин, за Р. Оуеном, який уперше наголосив на необхідності піклування про працівника, створення комфортних умов праці та відпочинку, що сприятиме зменшенню витрат на лікування працівників; міжособистісних стосунків, за Е. Майо, який вважав, що для працівників необхідно створювати належні умови праці й вони працюватимуть із зацікавленістю й ентузіазмом, що підвищить продуктивність праці; вивчення потреб, за А. Маслоу, котрий класифікує потреби особистості таким чином: фізіологічні (у їжі, житлі, продовженні роду), в безпеці існування, соціальні (належність до колективу, спілкування); в престижі (самоповага, почуття гідності, авторитет, службовий статус) та самореалізації (досягнення особистої мети, самовдосконалення); мотивації, за Ф. Грейнджером, який запропонував дві категорії чинників, котрі мотивують працю: такі, що підвищують задоволення від праці (мотиватори), а також такі, що її знижують (гігієнічні чинники). Зокрема він стверджував, що гігієнічні аспекти праці конче важливі, тому необхідно створювати здорові відносини в колективі, адекватні умови праці, дотримувати гігієнічних вимог [10].

Проблеми безпеки важливі не лише для тих видів діяльності, в яких використовується виключно техніка, але й для тих, де відбувається контакт «людина — людина». Проте в суспільній свідомості, політиці та певною мірою в психологічній науці переважаючим було обмежене уявлення про безпеку суспільства і людини. Безпекою вважали захищеність людини (суспільства) від фізичної загрози. Пріоритетними вважали інтереси держави й її інститутів, тоді як проблеми й інтереси людини не мали першочергового значення. Системоутворюючу основу заходів для гарантування національної безпеки становить сукупність збалансованих інтересів людини, суспільства і держави в усіх сферах життєдіяльності. Вони визначаються концептуально. Інтереси людини полягають у реалізації конституційних прав і свобод, гарантуванні особистої безпеки, підвищенні якості та рівня життя, фізичному, духовному й інтелектуальному розвитку суб'єкта; інтереси суспільства передбачають зміцнення демократизму, державотворення для досягнення суспільної згоди. Психічне здоров'я пов'язується з індивідуально мотивованою реалізацією індивідами своїх соціальних, психологічних і фізичних можливостей. Це поняття виражає визначену орієнтацію людини в напрямі власної безпеки. Проте в соціумі відсутня позитивна мотивація здоров'я, яка через низький рівень культури не посіла чільного місця в ієрархії потреб людини і тому може розглядатись як одна із загроз розвитку суспільства.

Методи та загальні принципи ефективності й якості людської діяльності вивчає праксеологія. Завдяки дещо широкому колу досліджуваних проблем вона відрізняється від близької за змістом галузі — наукової організації праці. Практиологія здійснює емпіричні дослідження оптимальної діяльності організації, пов'язаної з вивченням міжособистісних

відносин у колективах, субординації взаємовідносин між підлеглими та керівниками, питаннями підвищення рівня кваліфікації. На цій основі праксеологія виявляє організаційно-технічні закономірності раціональної діяльності. Ці аспекти в бібліотекознавстві досліджують Ю. А. Ахмадова, Н. Г. Ашаренкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Е. К. Висоцька, Е. А. Потаніна, Ю. М. Столяров.

Для забезпечення безпеки в середовищі існує такий напрям, як психологія безпеки — галузь психології, що вивчає психологічні причини нещасних випадків, які виникають у процесі праці й інших видів діяльності, а також розробляє методи і прийоми, спрямовані на підвищення безпеки життєдіяльності. Предметом дослідження є психічні процеси, що відбуваються під час виробничної діяльності та впливають на безпеку (відчуття, сприйняття, запам'ятовування, мислення, емоції); психічні стани людини, що позначається на безпеці діяльності (настрій, стрес, депресія); психічні властивості, що має вплив на безпеку поведінки (темперамент, пам'ять, інтелект тощо) [9].

З 1980-х рр. у психології започатковано новий напрям — психологія середовища. У бібліотекознавстві здійснюються спроби дослідження ситуацій у таких аспектах: аналіз і типологія конфліктів у бібліотечному колективі й у процесі взаємодії бібліотекарів та читачів; діагностика бібліотечних фахівців щодо вибору стратегії поведінки в конфлікті. У дослідженнях окремі аспекти цієї проблеми розглядають В. О. Бородіна, А. М. Ванєєв, М. Я. Дворкіна, В. Г. Дригайло, С. А. Єзова, В. А. Мінкіна, Ю. Є. Петрухно, А. В. Чернишова.

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. у бібліотекознавстві все більше виникає роздумів і досліджень щодо поліпшення екології, безпеки й якості ПДС бібліотек. Окреслена мета і визначення рівня наукової розробки проблеми підтверджують тезу про нагальну необхідність проведення глибокого та всебічного вивчення сучасного стану ПДС бібліотеки, його безпеки й якості. Кожна наука вивчає специфічні для неї закони і закономірності функціонування та розвитку об'єктів, явищ і процесів.

Наразі проблемою державної та суспільної значущості стає досягнення безпечних умов життя та здоров'я населення України як головної цінності країни. Розуміння соціального значення проблеми забезпечення належних, безпечних і здорових умов виробничого середовища викликало зацікавленість науковців різних галузей народного господарства. Активізувалися дослідження з проблем управління ризиками, їхнього оцінювання та виміру, визначення системи показників, що характеризують стан економічної, соціальної, фінансової й екологічної безпеки. Безпека як наукова категорія визначається в багатьох галузях науки. На сучасному етапі розвитку суспільства постала необхідність формування самостійного наукового напрямку «безпека життєдіяльності населення», складовою якого є «безпека виробничого середовища» [1; 2; 6].

На сучасному етапі розвитку виробництва вчені-соціологи серйозну увагу приділяють трудовій поведінці. Вона розглядається як раціональ-

ний комплекс дій і вчинків працівника, пов'язаних із синхронізацією його професійних можливостей і зацікавленості з функціональним алгоритмом виробничого процесу, організаційної культури, кадрової і соціальної політики бібліотеки [12].

Пошук шляхів активізації поведінки особистості в певній ситуації актуалізував вивчення каналних чинників. Підґрунтям цієї теорії є думка про те, що поведінка людини в будь-якій ситуації залежить від відкритості чи закритості (перекриття) каналів інформації. Використання в бібліотечній практиці і дослідженнях особистісно-ситуаційного підходу, сприятиме вирішенню деяких проблем міжособистісних відносин статусу і влади, а також професійного спілкування у виробничому середовищі бібліотеки. Сучасне суспільство потребує від працюючих значних зусиль, тому у виробничих комунікаціях виникають міжособистісні конфлікти. Велика кількість чинників залежить від взаємної реакції. У деяких випадках необхідно діагностувати моральне знущання, котре Міжнародна організація праці називає психологічним насиллям на робочих місцях. Його головними формами є погрози та залякування. У теорії менеджменту різноманітні форми морального насильства називають методами «термінаторного менеджменту». Будь-який психогенний вплив спричиняє стресову ситуацію на робочому місці [8].

Якщо ПДС бібліотеки розглядати з точки зору севітології — нової освітянської дисципліни, то необхідно зосередитися на його антропологічних, психовалеологічних, ергокреологічних, інформоекономічних, соціокультурних, ентоекологічних, ентополітологічних наукових компонентах. Безпека ПДС бібліотеки стосовно її майнових проблем пов'язана з сек'юритологією; ризики та небезпеки в ПДС вивчає сефтологія; життєдіяльність персоналу бібліотеки можливо досліджувати за допомогою веталітологічної методології; дослідження трудової діяльності бібліотеки вивчає ергологія, а творча діяльність — креологія [3; 9].

Таким чином, на основі дослідження еволюціонування наук, які забезпечують безпечне існування ПДС бібліотеки, необхідно підсумувати, що цей процес полягає в глибокому вивченні наукового і практичного міжгалузевих досвіду і набутого досвіду інформаційно-бібліотечного виробництва та професійної діяльності й суміжних наук: гігієни праці, теорії людських відносин, охорони праці, наукової організації праці, гносеології, праксеології, безпеки життєдіяльності, безпеки виробничих процесів, ергономіки, трудового поводження, психології середовища, психології безпеки, інформаційної безпеки, якості трудового життя, телеології, севітології. Перспективами подальших досліджень ПДС бібліотеки може бути вивчення людського чинника, його впливу на середовище та виробничу діяльність.

Список літератури

1. Аронов И. А. Морально-этические аспекты нормирования безопасности / И. Аронов // Стандарты и качество. — 2006. — № 3. — С. 28–32.

2. Безопасность жизнедеятельности : учеб. пособие / В. Г. Иванов, Ю. С. Лис, Ю. С. Смирнитская и др. — Х. : ЗАО, 2003. — 402 с.
3. Герасимчук М. О. Севітологія — наука про безпечну життєдіяльність / М. О. Герасимчук, О. В. Герасимчук, О. А. Коновалов // Безпека життєдіяльності. — 2005. — № 7. — С. 51–53.
4. Дригайло В. Г. НОТ в библиотеке: вчера, сегодня завтра / В. Г. Дригайло // Библ. форум Украины — 2004. — № 3. — С. 32–37.
5. Заплатинський В. М. Дисциплінам, які забезпечують безпеку людини — бути! / В. М. Заплатинський // Безпека життєдіяльності. — 2002. — № 3. — С. 5–12.
6. Коженівський Л. Управління безпекою / Л. Коженівський // Безпека життєдіяльності. — 2003. — № 12. — С. 2–5.
7. Научная организация труда в библиотеках : практ. пособ. А. Н. Ванеев, А. Н. Горелов, Л. В. Коваленко, Н. А. Смирнова ; под. ред. А. Н. Ванеева. — М. : Книга, 1980. — 87 с.
8. Розанова В. А. Человеческий фактор в управлении (в помощь менеджерам высшего и среднего звена управления): учеб.-практич. Пособие. — М. : ООО «Журнал «Управление персоналом», 2004. — 208с.
9. Трушкіна Л. Ю. Гігієна і екологія людини : учеб. пособие / Л. Ю. Трушкіна, А. Г. Трушкін, Л. М. Дем'янова. — Ростов / н Д. : Феникс, 2003. — 448 с.
10. Управление — это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. — М. : ИНФРА-М, 2002. — 636 с.
11. Хофрейтер Л. До питань загальної теорії безпеки / Л. Хофрейтер // Безпека життєдіяльності. — 2007 — № 5. — С. 11.
12. Яновская В. И. Основные составляющие качества трудовой жизни / В. И. Яновская // Стандарты и качество. — 2003. — №2. — С. 46–47.

Надійшла до редколегії 27.12.2010 р.

УДК [027.53:908]:021.6

М. М. КУЗНЕЦОВА

КОМУНІКАЦІЙНО-КОРПОРАТИВНІ РЕСУРСИ З КРАЄЗНАВСТВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У РЕГІОНІ

Розглядається краєзнавчий аспект діяльності корпоративних бібліотечних об'єднань у соціально-комунікаційному просторі регіону. Виявлені комунікаційно-корпоративні ресурси з краєзнавства в ОУНБ України.

Ключові слова: *комунікаційно-корпоративна краєзнавча діяльність, ОУНБ України, корпоративні об'єднання бібліотек, комунікаційна взаємодія, комунікаційно-корпоративні ресурси з краєзнавства, соціально-комунікаційний простір, регіон.*

Рассматривается краеведческий аспект деятельности корпоративных библиотечных объединений в социально-коммуникационном пространстве региона. Выявлены коммуникационно-корпоративные ресурсы по краеведению в ОУНБ Украины.